

Information om principerna för en säkerhetsutredning enligt Chicagokonventionens Annex 13

Säkerhetsutredning enligt Annex 13

Säkerhetsutredningen av flygkraschen i Iran bedrivs i enlighet med reglerna i Annex 13 till 1944 års Chicagokonventionen om internationell civil luftfart. Syftet med en säkerhetsutredning är att förebygga nya olyckor och tillbud. Syftet är således inte att utreda skuld- och ansvarsfrågor. Sådana frågor kan dock bli föremål för andra utredningar som bedrivs parallellt med en utredning enligt Annex 13.

Säkerhetsutredningen syftar till att fastställa vad som hände, varför det hände och vad som kan göras för förhindra en återupprepning av det inträffade.

Vem ska utreda?

Enligt Annex 13 är det staten där olyckan inträffade som är ansvarig för att utreda olyckan (State of Occurrence). Följaktligen utreds denna händelse av utredningsmyndigheten i Iran (Air Accident Investigation Board). En utredningsmyndighet ska ha en oberoende ställning och självständigt styra hur utredningsarbetet bedrivs.

Enligt Annex 13 ska den utredande staten utse en utredningsledare som leder utredningen. Denne har rätt att ta del av allt material som är relevant för utredningen. Stater som har tillträtt Chicagokonventionen är skyldiga att dela med sig av relevant information till den utredande staten.

Vilka har rätt till insyn i utredningen?

Den utredande staten ska underrätta ett antal andra stater om att en utredning har inletts. Det handlar om:

1. State of Registry (den stat i vilken flygplanet är registrerat)
2. State of Operator (staten där flygoperatören har sitt säte)
3. State of Design (den stat som har jurisdiktion över den part som har designat flygplanet eller delar av flygplanet)
4. State of Manufacture (den stat som har jurisdiktion över den part som har tillverkat själva flygplanet)
5. ICAO (endast om det aktuella flygplanet väger över 2 250 kg)

Ovan nämnda stater har alla en rätt att utse en **ackrediterad representant**, vilken har en förhållandevis långtgående rätt till insyn i utredningen. I detta fall har Ukraina, USA och Frankrike haft rätt att utse ackrediterade representanter. Dessa stater har också rätt att utse en eller flera rådgivare för att assistera den ackrediterade representanten.

En ackrediterad representant har bl.a. rätt att:

- Besöka olycksplatsen
- Undersöka vraket
- Få del av vittnesutsagor
- Ha tillgång till bevismaterial
- Vara med vid utläsning av registreringar
- Vara med vid tekniska undersökningar
- Vara med på utredningsmöten

Stater som har medborgare som omkommit eller skadats i en olycka har istället rätt att utse en **expert**, som också har rätt till viss insyn. Experten har rätt att:

- Besöka olycksplatsen
- Få del av fakta som har godkänts för offentliggörande
- Få del av information om hur utredningen går framåt
- Få del av eventuell preliminär rapport
- Få del av slutrapporten

I detta fall har Sverige, Kanada, Afghanistan och Storbritannien haft rätt att utse experter.

I Sverige utses en sådan expert av Statens haverikommission (SHK). Den svenske expertens främsta roll är att fungera som en kontaktpunkt mellan utredningsmyndigheten och de anhöriga. Experten bevakar även att reglerna i Annex 13 följs.

I detta fall har även det internationella organet ICAO (International Civil Aviation Organisation), på begäran från den iranska utredningsmyndigheten, utsett ett antal observatörer, som även de följer utredningen.

Hur redovisas resultatet av utredningen?

En utredning ska utmynna i en slutrapport som ska följa en viss mall. Slutrapporten kan föregås av en eller flera preliminära rapporter. Om en utredning inte kan slutföras inom tolv månader har utredningsmyndigheten en skyldighet att publicera en sådan rapport.

Sekretessfrågor

Annex 13 innehåller också regler om sekretess. Huvudregeln är att den utredande myndigheten inte får avslöja intervjuuppgifter, känslig personlig information, inspelningar från cockpit m.m. Sådana uppgifter ska vidare endast tas med i slutrapporten om de är avgörande för analysen av olyckan. Namnen på de som är inblandade i olyckan ska inte avslöjas.

Andra stater som medverkar i utredningen och som har fått del av information får inte sprida denna information utan uttryckligt medgivande från den stat som leder utredningen.

Hur arbetar SHK i ärendet?

SHK har regelbunden kontakt med utredningsledaren för den iranska utredningsmyndigheten och efterfrågar kontinuerligt information om hur arbetet fortskrider.

SHK har också kontakt med övriga berörda länders utredningsmyndigheter. SHK svarar vidare på frågor från anhöriga och kommer fortlöpande vidarebefordra all information som SHK får och som har godkänts för offentliggörande till dem.